ទស្សនវិជ្ជាហិណ្ឌូ ៖ ទ្រឹស្ដីសំសារៈនិងមោក្ស

ដោយ៖ **បណ្ឌិត ប៉ាន់ វុត្ថា**

មន្ត្រីស្រាវជ្រាវនាយកដ្ឋានទស្សនវិជ្ជានិងសង្គមវិជ្ជា

នៃវិទ្យាស្ថានមនុស្សសាស្ត្រនិងវិទ្យាសាស្ត្រសង្គម

Email: pannvutha1973@mail.com

១- ទ្រឹស្ដីនៃការចាប់កំណើតជាថ្មី

ខ្លឹមសារសំខាន់ៗជាមូលដ្ឋានក្នុងទស្សនវិជ្ជាហិណ្ឌូ បង្ហាញពីគំនិតស្ដីអំពីវដ្ដគ្មានទីបញ្ចប់នៃការកើតនិងការស្លាប់។ វដ្ដគ្មានទីបញ្ចប់នៃការកើត និងការស្លាប់ គេហៅថា សំសារៈ (samsara) *ឬ វាលវដ្ដសង្សារ។ វាលវដ្ដសង្សារ មានការផ្សារភ្ជាប់ជាមួយនឹងគំនិតទស្សនវិជ្ជាស្ដីពី កម្ម* (karma) *ឬ អំពើ។ វាជា កម្ម ឬ អំពើ របស់យើងដែលកំណត់ថា តើយើងនឹងកើតឡើងវិញជាមនុស្ស ឬ ជាសត្វ* (*ដូចជាសត្វឆ្កែ ឆ្មា ថ្លៃន បង្គួយ ជីងចក់*...) *ពោលគឺ ពីក្នុងចំណោមរាប់លាននៃលទ្ធភាពគួរឱ្យសង្វេគ* !

កម្ម (karma) *ត្រូវបានគេចាត់ទុកថា ជាបញ្ញត្តិគន្លឹះក្នុងទស្សនវិជ្ជាហិណ្ឌូ។ ទស្សនវិជ្ជាហិណ្ឌូទាំងមូលវិលជុំវិញបញ្ហានៃកម្ម។ ពាក្យដែលហៅថា កម្ម ជាផ្លូវនៃការគិតបើកចំហទាំងពីរ គឺទាំងបញ្ហាសីលធម៌ និងទាំងបញ្ហាអស្ដិរូបវិជ្ជាឬបរមត្ថវិជ្ជាក្នុងទស្សនវិជ្ជា។ នេះគឺដោយសារពាក្យ កម្ម ទាក់ទងយ៉ាងជិតស្និទ្ធទៅនឹងជំនឿស្ដីពីការចាប់កំណើតជាថ្មី ការកើតឡើងវិញ ហើយនិងគំនិតស្ដីពី ហេតុ-ផល សីលធម៌។ អ្វីៗទាំងអស់ ធ្វើដំណើរទៅរកល្អដោយសារភាពល្អ ហើយទៅរកអាក្រក់ដោយសារភាពអាក្រក់។ រាល់សេចក្ដីទុក្ខវេទនា និងអសុក្រឹតភាពទាំងអស់ក្នុងលោក គឺជាលទ្ធផលនៃអំពើរបស់បុគ្គលម្នាក់ៗ។ ប៉ុន្ដែ អ្វីដែលល្អ និងអាក្រក់ នឹងត្រូវបានកំណត់មួយផ្នែកដោយសារទីតាំងវណ្ណៈពិតរបស់មនុស្សម្នាក់ៗ។ ដូច្នេះ ទស្សនវិជ្ជាហិណ្ឌូ អាចត្រូវបានគេនិយាយថា ជាទស្សនវិជ្ជាមួយធ្វើឱ្យប្រព័ន្ធវណ្ណៈត្រឹមត្រូវតាមច្បាប់៖ មនុស្ស សក្ដិសមនឹងទទួលនូវវណ្ណៈបច្ចុប្បន្នរបស់គេ ពីព្រោះ ឋានៈ វណ្ណៈរបស់មនុស្សម្នាក់ៗ គឺជាវិបាកនៃអំពើពីមុនៗរបស់មនុស្សនោះ។ បញ្ញត្តិស្ដីពី កម្ម បានរកឃើញនូវវិញ្ញត្តិរបស់វានៅក្នុងកាសិតនានា ដូចជា មនុស្សម្នាក់ៗជាអ្នកកសាងនូវអនាគតរបស់គេ ឬគេបានធ្វើគ្រែរបស់គេ ហើយឥឡូវនេះ គេត្រូវតែដេកនៅលើគ្រែនោះ។*

នៅក្នុងទស្សនវិជ្ជាហិណ្ឌូ អំពើប្រកប ដោយសីលធម៌ ចងភ្ជាប់ជាមួយនឹងវដ្ដនៃការរស់-ការស្លាប់-ការរស់-ការស្លាប់...។ *អំពើ និង តណ្ហា គឺជាបញ្ហាសំខាន់។ ទ្រឹស្ដីស្ដីអំពី ការចាប់កំណើត*

ឡើងវិញ និយាយថា ទម្រង់នៃអត្ថិភាពរបស់យើងនៅជាតិក្រោយ គឺជាការឆ្លុះបញ្ចាំងនៃអំពើ និងតណ្ហា របស់យើងក្នុងជាតិនេះ។ គំនិតស្ដីពីការចាប់កំណើតឡើងវិញ និងប្រព័ន្ធវណ្ណៈ បង្កើតបានជាអង្គឯកភាព ដែលមានទំនាក់ទំនងគ្នាមួយដ៏រលូនក្នុងទស្សនវិជ្ជាហិណ្ឌូ។ នៅក្នុងរចនាសម្ព័ន្ធនេះ សីលធម៌ និងប្រព័ន្ធសង្គម គាំទ្រគ្នាទៅវិញទៅមក។

២-ទ្រឹស្ដីនៃការរំដោះកម្ម

តើយើងអាចរំដោះចេញពីចំណង់ និងការត្រួតពិនិត្យពីលើ កម្ម ដូចម្ដេច?

នៅក្នុងទស្សនវិជ្ជាហិណ្ឌូ វដ្ដនៃជីវិត និង ការស្លាប់ គឺជាអ្វីដែលគេត្រូវតែគេចចេញឱ្យផុតពីវា ពោលគឺ ស្វែងរកការរំដោះឱ្យផុតពី វដ្ដមិនចេះចប់នៃការកើត និងការស្លាប់ ដែលគេហៅថា មោក្ស(moksha)។

ខ្លឹមសារក្នុងទស្សនវិជ្ជាហិណ្ឌូ បានសន្មតថា អត្តន៍(*ព្រលឹងមនុស្សម្នាក់ៗ*) *ជាសារធាតុ បិតថេរ ហើយ អាត្ម័ន មានទំនាក់ទំនងនឹង ព្រហ្ម័ន*(*ព្រលឹងសាកល*)*។ បញ្ញត្តិព្រហ្ម័ន ះមានន័យថា អ្វីៗដែលជាមូលដ្ឋាន*(The Absolute) *ឬ ការរាប់បញ្ចូលទាំងអស់*(The all-Encompassing) *ឬ ភាពជាអាទិទេព* (The Divine)។

មោក្ស (moksha) *គឺជាការផ្ដាច់អាត្ម័ន ចេញពីវាលវដ្ដសង្សារ ឬបញ្ចប់ការវិលកើត-ស្លាប់-កើត-ស្លាប់ ជម្រះអស់នូវកម៌ និងចាកចេញពីចំណង់គ្រប់ប្រការដែលកើតឡើងដោយសារការផ្សំខតជាតុ រួចចាក នូវអបាយមុខ ការឈឺចាប់សព្វយ៉ាង និង អវិជ្ជា។ កាលណាគេសម្រេចបាននូវមោក្ស ពេលនោះ អាត្ម័ន នឹងវិលទៅជួបនឹងព្រហ្ម័នវិញ។*

ទស្សនវិជ្ជាអប់រំក្នុងសាសនាហិណ្ឌូ បានអប់រំមនុស្សនៅលើផែនដីនេះ គឺធ្វើយ៉ាងណាដើម្បីឱ្យជីវិតរបស់ខ្លួនកាន់តែមានភាពសុក្រឹត និងកាន់តែក្លាយជាមនុស្សពិត ប្រាកដ។

នៅក្នុងទស្សនវិជ្ជាហិណ្ឌូចាត់ទុក ភ្លើង ជានិមិត្តរូបនៃចំណេះដឹង។ ចំណង់របស់យើងត្រូវតែត្រូវបានប្រើប្រាស់ក្នុងភ្លើងនៃចំណេះដឹង ដែលអាចកើតមានឡើងឆ្លងតាមរយៈយោគៈ (yoga)*។ ពួកគេមានជំនឿថា សច្ចភាព មិនមែនចេញមកពីខាងក្រៅនោះ ទេ ពោលគឺ មិនមែនចេញមកពីក្នុងអត្ថបទទេ វានៅខាងក្នុងខ្លួនអ្នក។ អ្នកត្រូវតែខិតខំរៀនសូត្រដើម្បីស្វែងរកដោយខ្លួនអ្នកផ្ទាល់។ គេអាចរៀនអំពីជំនឿខាងអធិម្មជាតិនិយម ក៏ប៉ុន្តែ នោះវាមិនដូចគ្នាទៅនឹងការមើលធ្លុះស៊ីជម្រៅបែបអធិធម្មជាតិទេ។ ការមើលធ្លុះស៊ីជម្រៅនេះ អាចធ្វើឱ្យសម្រេចបានដោយខ្លួនឯង និងឆ្លងតាមការខិតខំផ្ទាល់ខ្លួនតែប៉ុណ្ណោះ។*

អ្នកទាំងឡាយណាដែលប្រើប្រាស់ភ្លើង ដឹកនាំការរំដោះខ្លួនគេឱ្យរួចផុតពី កម្ម អាចសម្រេចបាននូវការសង្គ្រោះចុងក្រោយ(មោក្ស-moksha)។ ការប្រើប្រាស់ភ្លើង ដឹកនាំការរំដោះខ្លួនពី កម្ម គឺមានទាំងពីរ ទាំងធ្វើនូវអ្វីៗដែលល្អ និងទាំងប៉ងប្រាថ្នានូវអ្វីដែលល្អ នឹងក្លាយទៅជាសត្វលោកដ៏ល្អ ឬនឹងឡើងទៅក្នុងវណ្ណៈដែលខ្ពស់ជាង។ ភ្លើង ជួយយើងឱ្យមើលធ្លុះស៊ីជម្រៅបានយ៉ាងត្រឹមត្រូវ និងផ្តល់នូវមូលដ្ឋានសម្រាប់ធ្វើអំពើនៅក្រៅព្រំដែននៃចំណង់។ ការរំដោះឱ្យមានសេរីភាពត្រូវមានការត្រួតពិនិត្យទៅលើអំពើរបស់គេ។ កាលណាគំនិតទាំងអស់របស់មនុស្សម្នាក់ គ្មានទាំងហេតុជំរុញ គ្មានទាំងចំណង់ គ្មានទាំងលោភលន់ ពោលគឺ ការងាររបស់គេកើតចេញពីភ្លើងនៃគតិបណ្ឌិតខាងក្នុង នោះគេហៅគាត់ថា ជាបណ្ឌិតដែលបានរៀនចេះដឹង[1]។ ប៉ុន្តែ នៅខណៈពេលជាមួយគ្នានោះដែរ ការរំដោះឱ្យមានសេរីភាព មានទំនាក់ទំនងជាមួយនឹង អំពើ អហិង្សា (Ahimsa) *និង ខន្តី។*

សាសនាហិណ្ឌូ រកឃើញថា ការធ្វើឱ្យសក្តានុពលរបស់មនុស្សក្លាយជា អំពើ គឺឋិតនៅក្រោមការធ្វើ យោគៈ។ យោគៈ គឺជាវិធីដែលរៀបចំឡើងដើម្បីដឹកនាំទៅកាន់គោលបំណងចុងក្រោយគឺទៅជួបអាទិទេព។ មាន យោគៈ(មគ្គៈ)៤ ទៅកាន់គោលបំណងតែមួយ។ ប៉ុន្តែ សម្រាប់ពួកគេ វាគ្រាន់ តែជាយុទ្ធវិធីដែលមានលក្ខណៈផ្សេងៗគ្នាក្នុងការធ្វើដំណើរទៅរកការរំដោះតែប៉ុណ្ណោះ។ គ្រប់ យោគៈ ទាំង៤ ចាប់ផ្តើមជាមួយសីលធម៌ជាមូលដ្ឋាន។ គោលបំណងនៃការបំពេញយោគៈ គឺរំលេចនូវ អត្តបរិសុទ្ធ ហេតុនេះ ស្រទាប់ខាងក្រៅដែលបិទបាំង អត្តៈបរិសុទ្ធ ត្រូវតែដកចេញ នោះគឺ អត្តទត្តនិយម និង ឆន្ទៈមិនត្រឹមត្រូវ លោភៈ ទោសៈ អវិជ្ជា ត្រូវបានដកចេញ។ ហេតុនេះ គ្រប់ យោគៈ ទាំងអស់ ចាប់ផ្តើមជាមួយការបំផ្លាញទម្លាប់មិនល្អ ទទួលយកទម្លាប់ល្អ មិនលួច គ្មានការឈឺចាប់ មានជំនឿ ស្ម័យគ្រប់គ្រង ភាពស្អាតស្អំ មានវិន័យ មានចំណង់ទៅដល់គោលដៅ[2]។

៣-មគ្គដឹកនាំអាត្ម័នទៅជួបព្រហ្ម័ន

ក- មគ្គៈទៅកាន់អាទិទេពតាមរយៈបញ្ញាយោគៈ

បញ្ញាយោគៈ គឺជាយោគៈដ៏ចម្បងក្នុងចំណោមយោគៈទាំង៤ ដែលដឹកនាំទៅកាន់អាទិទេពតាមរយៈពុទ្ធិ និងការវិភាគប្រកបដោយបញ្ញា។ ពុទ្ធិនេះ មិនទាក់ទងទៅនឹងពិតពជាក់ស្តែងទេ វាជាវិចារណញាណសុទ្ធសាធ។ តាមរយៈការវិភាគប្រកបដោយបញ្ញា ទើបយើងទទួលបាននូវពុទ្ធិពិ

---

[1] *ភគវគ្គជតៈ* (Bhagavad-Gita), Book IV, §19, *ទំព័រ ២៦៨។*

[2] Huston Smith : ***The Illustrated World's Religion***, A Guide to Our Wisdom Tradition, Harper San Francisco, New York, 1994, p. 26-39.

ត។ យោគៈ នេះ មិនត្រឹមតែតម្រូវឱ្យមានការគិតប្រកបដោយភាពច្បាស់លាស់ប៉ុណ្ណោះទេ តែថែមទាំងឱ្យបេះផ្ដាច់ខ្លួនពីពិភពខាងក្រៅនេះថែមទៀតផង។ ហ៊ូស្តុន ស្មីត (Huston Smith) ពិពណ៌នាពុទ្ធិនេះថា ជាអំណាចដើម្បីញែកអត្តៈខាងក្រៅ និងរំលេចនូវអត្តៈបរិសុទ្ធខាងក្នុងអាត្ម័ន។ តាមរយៈការវិភាគប្រកបដោយបញ្ញា ឬវិចារណញាណ៖ វាញែកអត្តៈក្នុងខ្លួនមនុស្សម្នាក់ៗចេញពីអត្តខាងក្រៅខ្លួន ហើយក្នុងពេលតែមួយ ជំរុញឱ្យអត្តៈក្នុងខ្លួននេះទៅកាន់កម្រិតដ៏ជ្រៅតាមរយៈពុទ្ធិដែល ភាវៈអាត្ម័ន និង ភាវៈព្រហ្ម័ន មានលក្ខណៈដូចគ្នាតែមួយ(ម្នាក់ៗក្លាយជាអ្វីមួយ ដែលក្នុងបេះដូងរបស់គេចង់ទៅជា...) ជាចុងក្រោយ ភាវៈសតិ ឆ្ទុះបញ្ចាំង ភាវៈពិត នឹងមានការត្រាស់ដឹង។ ហេតុនេះ នៅក្នុង បញ្ញាយោគៈ គ្រប់អវិជ្ជាទាំងអស់ត្រូវបានជំនះ ហើយចុងបញ្ចប់តែមួយគត់ដែលអាចកើតឡើង គឺការជួបគ្នារវាង អាត្ម័ន និង ព្រហ្ម័ន។

ខ- មគ្គៈទៅកាន់អាទិទេពតាមរយៈករុណាឬភក្តីយោគៈ

ដោយសារមនុស្សមានទាំងវិចារណញ្ញាណ និងមនោសញ្ចេតនា ហើយពេញមួយជីវិតមនុស្ស មនោសញ្ចេតនាមានតួនាទីយ៉ាងសំខាន់ ហេតុនេះ មនុស្សត្រូវចាប់ផ្ដើមជាមួយមនោសញ្ចេតនា។ លក្ខណៈដ៏សំខាន់នៃមនោសញ្ចេតនារបស់មនុស្សដែលមានពីធម្មជាតិគឺ ករុណា ឬសេចក្ដី ស្រឡាញ់។ ការប្រតិបត្តិ ករុណា នេះនៅក្នុងជីវិត គេហៅថា ភក្តីយោគៈ។ សាសនាហិណ្ឌូអប់រំយើងឱ្យជឿថា យើងអាចទៅជួបព្រះអាទិទេពតាមរយៈការប្រកាន់យក ករុណា។ ករុណា គឺអាចភ្ជាប់ប្រធានវិស័យភាព(មនុស្ស) ទៅនឹងវត្ថុវិស័យភាព(ព្រះ) ក្នុងន័យថា វាគឺជាលក្ខខណ្ឌគ្រប់គ្រាន់ និងចាំបាច់សម្រាប់ធ្វើ ឱ្យអ្វីដែលអ្នកមានករុណាចង់ស្វែងរក អាចសម្រេចទៅបាន។ គោលបំណងចុងក្រោយតែមួយគត់ ដែលអ្នកមានករុណាស្វែងរក គឺប្រភេទមួយនៃការរំដោះ នោះគឺទៅជួបព្រះអាទិទេព។

គ-មគ្គៈទៅកាន់អាទិទេពតាមរយៈការធ្វើសកម្មភាពក្នុងចិត្តឬកម៌យោគៈ

សកម្មភាព នៅទីនេះ មិនត្រូវបានយល់ក្នុងន័យធម្មតារបស់វាទេ។ ក្នុងន័យធម្មតា គ្រប់សកម្មភាពទាំងអស់ជាអំពើដែលស្ដែងចេញតាមរយៈកាយវិការដែលជាវេទយិត ភាព។ កម៌យោគៈ ជាសកម្មភាពគ្មានអំពើ(Actionless action) ជាសកម្មភាពដែលធ្វើនៅក្នុងអព្ភន្តរញាណ ឬវិចារណញាណ៖ មិនធ្វើអ្វីៗទាំងអស់ ប៉ុន្តែអ្វីៗបានធ្វើរួចរាល់ហើយ។ កម៌យោគៈ ជាសកម្មភាពលុបបំបាត់អត្តទត្ត តណ្ហាគ្មានព្រំដែន លោភៈ ទោសៈ។ ក្នុងសៀវភៅ Batagavad Gita លោក ហ៊ើរម៉ាន់(A.L. Herman)បានដកស្រង់អត្ថន័យអប់រំមួយមកសរសេរថា៖ សូមឱ្យការបារម្ភរបស់អ្នកផ្ដោត

លើសកម្មភាពតែមួយគត់ ហើយកុំផ្តោតជាមួយផលនៃសកម្មភាពនោះ។ កុំឱ្យផលនៃសកម្មភាពរបស់អ្នក ចេញពីកម្លាំងជំរុញរបស់អ្នក ហើយក៏មិនត្រូវមិនធ្វើសកម្មភាពដែរ ។ ឃ្លានេះមានអត្ថន័យអប់រំថា ចូរយើងដកចំណង់ចេញពីលទ្ធផលនៃសកម្មភាពរបស់យើង នៅពេលនោះ ទ្រឹស្តីកម្ម មិនអាចប្រព្រឹត្តទៅសាចុះសាឡើងបានទេ ហេតុនេះ សកម្មភាពរបស់យើងមិនអាចដឹកនាំទៅកាន់ការចាប់កំណើតថ្មីឡើងវិញទេ។ សកម្មភាពបែបនេះ ដឹកនាំការរំដោះ នឹងនាំ អាត្ម័ន ឱ្យទៅជួប ព្រហ្ម័ន(អាទិទេព)វិញ។

ឃ- មគ្គៈទៅកាន់អាទិទេពតាមរយៈការហ្វឹកហ្វឺនរូបកាយ-ចិត្ត

គោលបំណងនៃ យោគៈ គឺស្វែងរកឱ្យឃើញភាវៈខ្លួនវា ហេតុនេះ អាត្ម័ន របស់មនុស្សម្នាក់ៗនឹងបានជួប ព្រហ្ម័ន។ ក្នុងការបំពេញយោគៈនេះ គេសង្កេតឃើញមាន៨ជំហានដែលត្រូវធ្វើ៖

- ជំហានទី១ ទាក់ទងទៅនឹងសីលធម៌ជាមូលដ្ឋាន។ វាត្រូវចាប់ផ្តើមពីបុរេលក្ខខណ្ឌខាងសីលធម៌ ដែលត្រូវឱ្យកាយនិងចិត្ត មានភាពស្រុះស្រួលក្នុងខ្លួន។
- ជំហានទី២ ទាក់ទងទៅនឹងសីលធម៌ជាមូលដ្ឋាន។ វាត្រូវចាប់ផ្តើមពីបុរេលក្ខខណ្ឌខាងសីលធម៌ ដែលត្រូវឱ្យកាយនិងចិត្ត មានភាពស្រុះស្រួលជាមួយបរិស្ថានដែលកាយនិងចិត្តតាំងនៅ។
- ជំហានទី៣ គឺការធ្វើយោគៈរូបកាយ គោលបំណងរបស់វាគឺ ស្វែងរកជំហមួយដែលពេលនោះការប្រតិបត្តិខាងការ សញ្ជឹងគិត មិនបានរំខានដោយរូបកាយ។
- ជំហានទី៤ គឺការគ្រប់គ្រងដង្ហើម ការប្រតិបត្តិនេះ មានលក្ខណៈសំខាន់បំផុត ពីព្រោះដង្ហើមជះឥទ្ធិពល យ៉ាងខ្លាំងទៅលើគំនិត និងការរំដើបរំជួលខាងផ្លូវចិត្តរបស់មនុស្ស។
- ជំហានទី៥ គឺការសញ្ជឹងគិត ការដកវិញ្ញាណទាំងអស់ចេញពីអង្គវិញ្ញាណ។
- ជំហានទី៦ ទោះបីជាអ្នកធ្វើយោគៈ ផ្តោតអារម្មណ៍លើសតិបានមូលក៏ដោយ ប៉ុន្តែអ្វីៗមិនទាន់បញ្ចប់ទេ សតិពេលនេះ គឺជាកញ្ចក់ឆ្លុះបញ្ចាំងពីតថភាព ហេតុនេះ សតិត្រូវសម្រេចថាយល់ព្រម ឬបដិសេធទំនាក់ទំនងជាមួយអង្គវិញ្ញាណទាំងអស់។
- ជំហានទី៧ គឺជាដំណាក់កាលភ្ជាប់ សតិ និង វត្ថុវិស័យភាព ដោយមិនឆ្លងកាត់អង្គវិញ្ញាណ។
- ជំហានទី៨ គឺ សមាធិ ដែលពេលនេះ ពហុភាព និងពិភពដែលបង្ហាញនៅមុខយើង លែងមានសុពលភាពទៀតហើយ វាជាដំណាក់កាលដែល សតិ ធ្វើការពិចារណា ឆ្លុះបញ្ចាំង វិះគន់

ប្រឌិតញាណ នៅ ...ក្នុងវត្ថុវិស័យភាព។ ពេលនេះតថភាពនៃ សារធាតុ សារជាតិ វេទនាសម្ព័ន្ធ ដំណើរប្រព្រឹត្តទៅ និងអាថ៌កំបាំងនៃវត្ថុវិស័យភាពត្រូវបានត្រាស់ដឹង[3] ...។

សាសនាហិណ្ឌូអប់រំចំពោះមនុស្សទាំងអស់ឱ្យជឿថា ម្នាក់ៗអាចចាប់យកមគ្គៈឬយោគៈ ណាមួយដែលសមស្របសម្រាប់ខ្លួនដើម្បីដឹកនាំខ្លួនទៅរកសេចក្ដីសុខក៏បាន ព្រោះ យោគៈទាំងអស់គឺដឹកនាំទៅកាន់ការរំដោះ(គោលបំណងចុងក្រោយ)ដូចៗគ្នា។ លោក ហ៊ើមាន់(A.L. Herman) អះអាងថា ភក្ដីយោគៈ គេបង្កើតឡើងសម្រាប់បម្រើវណ្ណៈទាបពីរផ្សេងទៀតផងដែរគឺ សូទ្រៈ និង វេស្សៈ ជាពិសេស ចំពោះ ស្ត្រី ពីព្រោះ ស្ត្រី គេមិនឱ្យតម្លៃទេកន្ទងមក។ គាត់ស្រង់ពី Bhagavad Gita ៖ អារហ្ជួណា(Arjuna) អ្នកត្រូវមើលឃើញថា អ្នកដែលបូជាចំពោះយើង គឺមិនដែលស្លាប់នោះទេ ចំពោះអ្នកដែលគោរព និងមានភក្ដីចំពោះយើង ទោះបីជាគេកើតចេញពីផ្ទៃរបស់អ្នកសាងបាបក៏ដោយ ទោះបីគេជាស្ត្រីក៏ដោយ ជាវណ្ណៈវេស្សៈ ឬជាវណ្ណៈសូទ្រៈ ពួកគេនឹងទៅកាន់គោលបំណងដ៏ខ្ពស់។ ប៉ុន្តែទោះបីជាយ៉ាងនេះក៏ដោយ យោគៈទាំង៤ មិនអាច ផ្ដាច់ចេញពីគ្នាទាំងស្រុងនោះទេ ដោយហេតុថា វាគ្មានបុគ្គលណាម្នាក់ មានតែការផ្ចុះបញ្ចាំងមនោសញ្ចេតនា សកម្មភាពឬការពិសោធន៍ខាងរូបកាយ-ចិត្តទាំងស្រុងនោះទេ ហើយស្ថានភាពនៃដំណាក់កាលជីវិតផ្សេងគ្នា ទាមទារឱ្យមានការស្វែងរកយោគៈផ្សេងគ្នាដែរ។ បុគ្គលជាច្រើនយល់ឃើញថា យោគៈ មួយជាក់លាក់ក៏អាចជួយពួកគេឱ្យទៅកាន់ការរំដោះ ហេតុនេះ បុគ្គលនោះគួរតែបន្តទៀតគ្មានបញ្ហាអ្វីទេ។ ប៉ុន្តែសាសនាហិណ្ឌូជំរុញឱ្យមនុស្សសាកល្បងយោគៈទាំង៤ ហើយបញ្ចូលគ្នាក្នុងរបៀបមួយដែលពួកគេគិតថាមានប្រសិទ្ធភាពបំផុត[4]។

មគ្គទៅកាន់មោក្សៈនេះ និងដឹកនាំមនុស្សសម្រេចបាននូវវត្ថុ៤យ៉ាងគឺ ៖

១- ភាពរីករាយ សេចក្ដីសុខ សុភមង្គល

២-ជោគជ័យនៅលើផែនដី (អាចមានទម្រង់ជាទ្រព្យសម្បត្តិ កិត្តិយ និងអំណាច)

៣- កាតព្វកិច្ចចំពោះសហគមន៍ និងចុងក្រោយគឺ

៤- ការរំដោះ[5]។

---

[៣] Huston Smith : **The Illustrated World's Religion**, p. 34.

[៤] Huston Smith : ***The Illustrated World's Religion***, p. 38.

[៥] Huston Smith : ***The Illustrated World's Religion***, A Guide to Our Wisdom Tradition, Harper San Francisco, New York, 1994, p. 18-22.

ឯកសារពិគ្រោះ

1-Huston Smith : ***The Illustrated World's Religion***, A Guide to Our Wisdom Tradition, Harper San Francisco, New York,.

2-ភគវទ្គីតា: (Bhagavad-Gita), Book IV.

3-A.L. Herman : ***A Brief Introduction to Hinduism***,.